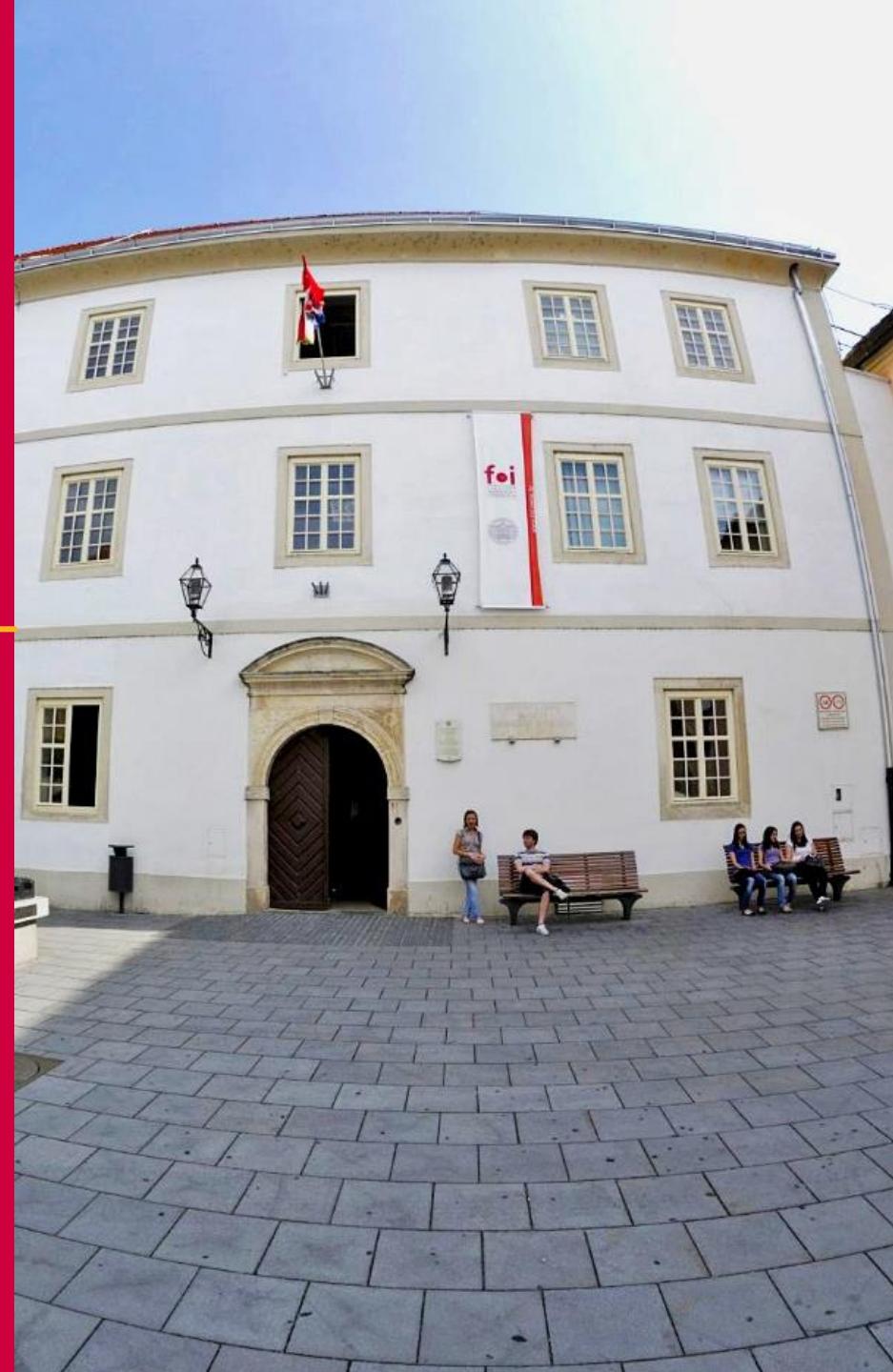

FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE

Pavlinska 2
42 000 Varaždin
Hrvatska

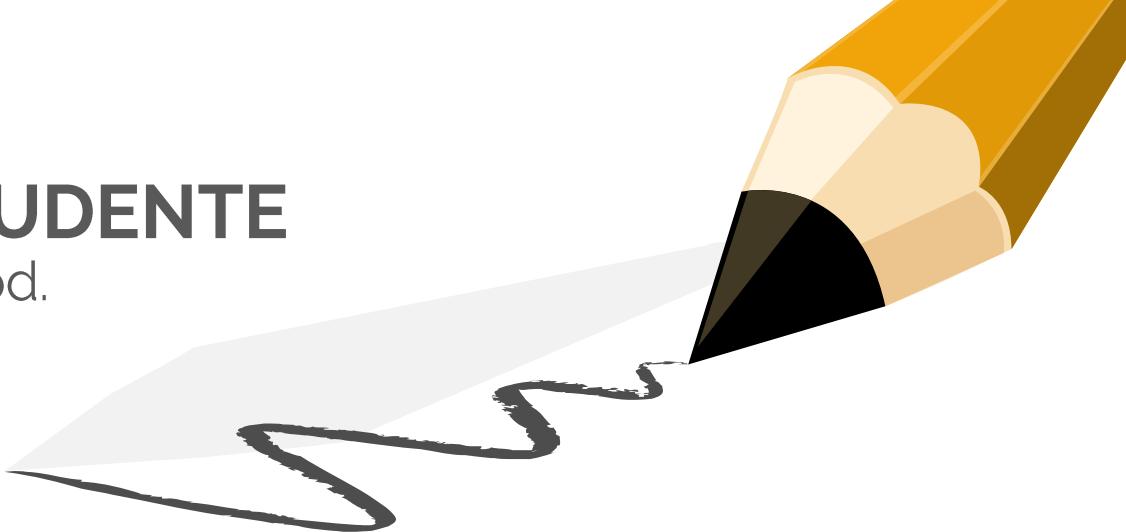
EST. 1962.

foi

RADIONICA ZA STUDENTE

listopad/prosinac 2017. god.

IZRADA ZAVRŠNIH I DIPLOMSKIH RADOVA

Povjerenstvo za izradu preporuka za izradu i mentoriranje završnih i diplomskih radova:

Kristina Detelj, Marina Klačmer Čalopa, Dijana Oreški,
Dijana Plantak Vukovac

KRATAK SADRŽAJ RADIONICE

- Pravilnici
- Ciljevi izrade radova
- Hodogram aktivnosti
- Struktura rada
- Stilovi navođenja literature
APA i IEEE
- Softver za navođenje
literature

NAPOMENA

- U nastavku su upute i preporuke koje se primjenjuju od ak. god. 2017./2018.
- Studenti koji su upisali završni ili diplomski rad u prethodnoj ak. godini koriste trenutni predložak za pisanje rada, a preporuke iz nastavka koriste u dogovoru s mentorom (npr. stil citiranja).

ŠTO KAŽU PRAVILNICI ZA IZRADU RADOVA?

Pravilnik o završnom radu na preddiplomskim studijima (IPS, EP, PITUP) i diplomskom radu na diplomskim studijima Fakulteta organizacije i informatike

- Čl. 3. st. 1: Završni/diplomski rad je samostalna stručna obrada utvrđene teme.
- Čl. 3. st. 2: Izradom i obranom **završnog rada** student dokazuje sposobnost rješavanja problema iz stručnih i znanstvenih područja njegova studija.
- Čl. 3. st. 3: Izradom i obranom **diplomskog rada** student pokazuje sposobnost rješavanja problemskih zadataka iz stručnih i znanstvenih područja studija, uključujući i zadatke s kojima se nije susretao tijekom studija, a vezani su uz područje studiranja.
- U oba slučaja student je dužan izraditi i obraniti završni/diplomski rad **u roku od dvije godine od trenutka prihvaćanja odabira teme od strane mentora**. Ukoliko u navedenom roku ne obrani rad, student mora izabrati i upisati novu temu završnog/diplomskog rada.

CILJEVI IZRADE RADA - ISHODI UČENJA

- Ishodi učenja koji slijede u nastavku ovog poglavlja preuzeti su iz *Stand4INFO standardi zanimanja i standardi kvalifikacija*:

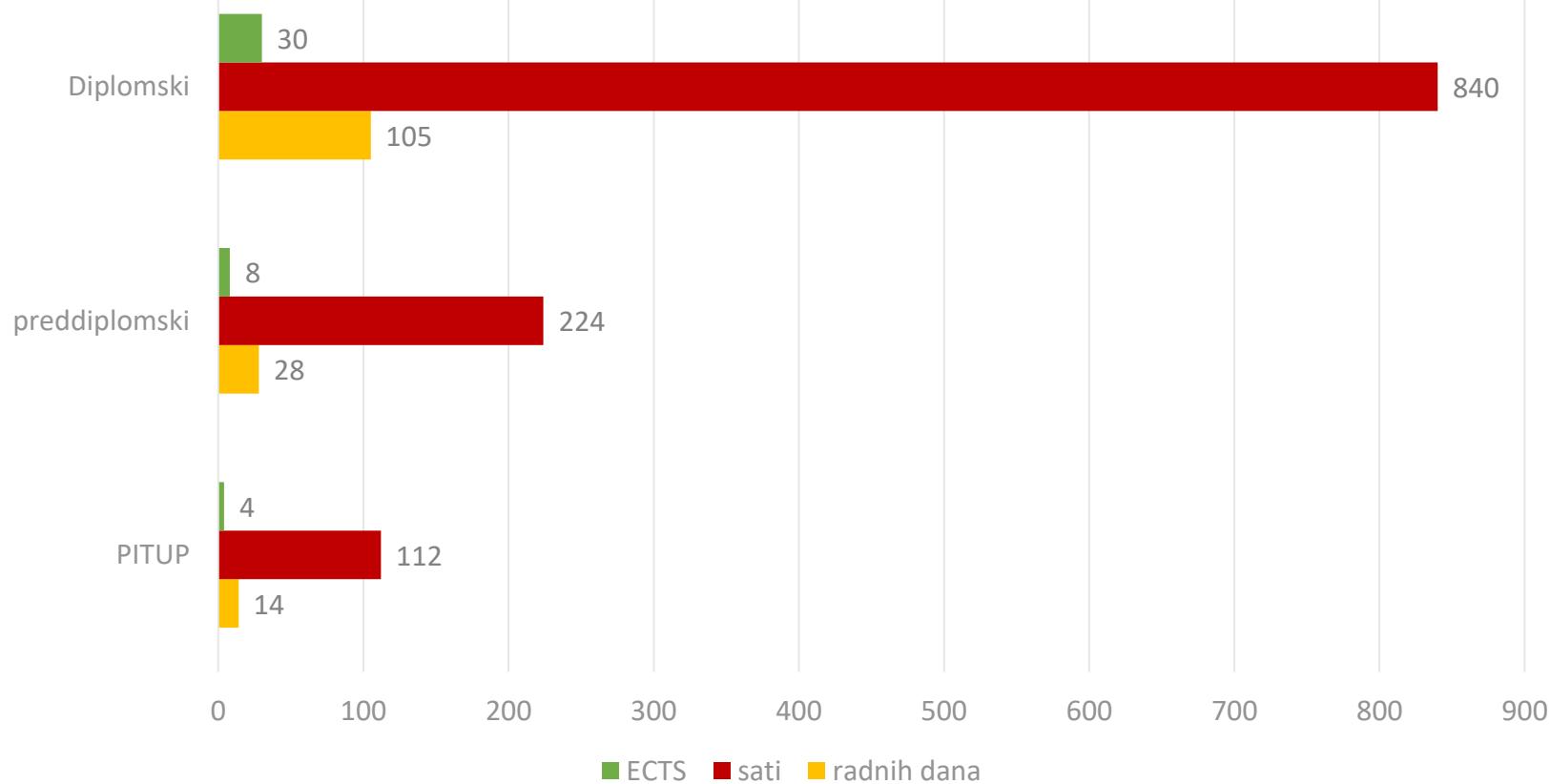
1. Samostalno rješavanje složenog problemskog zadatka u informatici (ili ekonomiji)

- vrednovanje ishoda učenja provodi se kroz kontinuirano praćenje u okvirnu mentorskog rada, izradu i javnu obranu rada.

2. Akademska pismenost

- vrednovanje ishoda učenja provodi se pisanjem individualnog stručnog rada i izradom prezentacije na zadatu temu.

OPTEREĆENJE STUDENATA

Napomena: završni rad na PDS IPS ima 8 ECTS-a, a na PDS EP 4 ECTS-a

PRIKLADAN OPSEG

- **Završni rad je manjeg opsega:**
 - Više vezan na izučavanje teoretskih koncepata i prepoznavanje tih koncepata u praksi.
 - Kompleksnost obrade teme ovisi o vrsti studija, ali i dogovoru s mentorom.
 - Uobičajeni opseg je od **30 do 40 (± 5) stranica**.
- **Diplomski rad je većeg opsega:**
 - Pregled recentnih i relevantnih istraživanja u izabranom području.
 - Uključuje detaljniju analizu i komparaciju većeg broja praktičnih slučajeva, terensko ili anketno istraživanje i ponekad i primjena znanstvenih metoda (postavljanje i testiranje hipoteza).
 - U području informatike može uključiti i izradu određenih programskih rješenja.
 - Uobičajeni opseg je **60 ± 20 stranica**.

MOGUĆNOSTI IZBORA / PRIJEDLOGA TEME

- Student ima mogućnost izabrati temu na dva osnovna načina:
 1. sam predložiti temu koju želi obraditi kroz završni/diplomski rad;
 2. izabrati jednu od ponuđenih tema u dogovoru s mentorom

U nastavku je prikazan uobičajeni hodogram aktivnosti kada student brani rad u istoj godini kada ga je odabrao.

HODOGRAM AKTIVNOSTI - prijedlog studenta

VREMENSKI OKVIR	AKTIVNOST
LISTOPAD - STUDENI	Konzultirati potencijalne mentore i predložiti temu rada te aktivno sudjelovati u definiranju strukture rada. Krajnji rok: 10. studeni .
POČETAK PROSINCA	Odabratи temu u sustavu FOI-radovi. Krajnji rok za odabir teme je do upisa u ljetni semestar.
	Javiti se mentoru na konzultacije i dogovoriti obveze.
	Dogovoriti s mentorom strukturu rada, literaturu, konkretan način provođenja aktivnosti izrade i pisanja rada, način i dinamiku komunikacije s mentorom... (ukoliko ovo nije dogovorenovo već ranije, prilikom zajedničkog definiranja teme, što je i poželjno).
SIJEČANJ-LIPANJ	Kontinuirano dolaziti na konzultacije , slati dijelove rada i tražiti povratne informacije od mentora. Rad se piše u predlošku za završni rad (diplomski rad), a literatura citira i referencira prema uputama u predlošku.

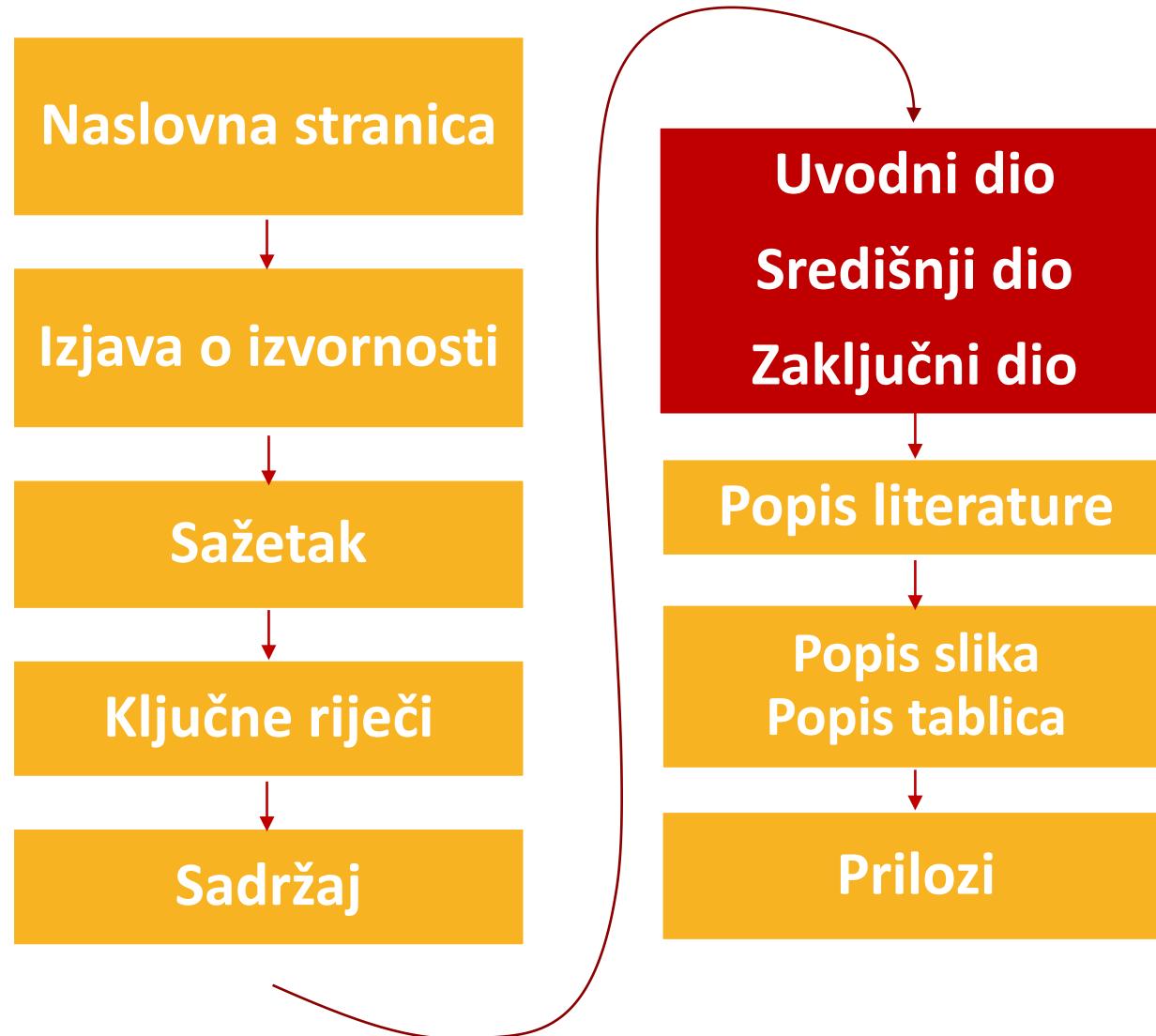
HODOGRAM AKTIVNOSTI - prijedlog studenta

VREMENSKI OKVIR	AKTIVNOST
POČETAK SRPNJA	Krajnji rok za slanje prve radne verzije rada mentoru je 1. srpnja (okvirni sadržaj, razrada 2-3 poglavlja te popis literature).
KRAJ KOLOVOZA	Krajnji rok za slanje finalne radne verzije rada mentoru na čitanje je 1. rujna i predaja iste na sustav FOI-radovi.
2-3 TJEDNA PRIJE OBRANE	Krajnji rok predaje finalne verzije rada (po odobrenju mentora) u sustav FOI-radovi za studente koji u tekućoj akademskoj godini žele završiti studij je sredina rujna . Dogovoriti termin obrane s mentorom. Kada referada pošalje potvrdu mentoru da se može odrediti obrana, mentor najranije može zakazati obranu za 3 kalendarska dana. Uzmite to u obzir kad računate kada najkasnije morate obraniti rad.
OBRANA	Provesti obranu do 30. rujna tekuće ak. godine. Student dobiva potvrdu o završetku studija koju može koristiti kao dokaz do izdavanja diplome i promocije.

HODOGRAM AKTIVNOSTI - prijedlog mentora

- U slučaju da je student uzeo temu koju je predložio mentor, hodogram se mijenja u početnim koracima.
- Student nakon otvaranja tema u sustavu početkom prosinca najprije **kontaktira mentora** da vidi da li je tema slobodna za izbor, a nakon toga prema mentorovim uputama i uvjetima odabire temu u sustavu.
- Ostatak hodograma je identičan.

STRUKTURA RADA

STRUKTURA RADA

- **Naslovna stranica**
 - Naslovna stranica treba sadržavati sve relevantne informacije propisane Predloškom za završni/diplomski rad.
- **Izjava o izvornosti** – nije u ranijem predlošku
 - Izjava kojom student/studentica potvrđuje da je autor završnog/diplomskog te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

STRUKTURA RADA

- **Sažetak** – nije u ranijem predlošku
 - Opsega od 150 do 300 riječi. Sažetak upućuje na temu rada, ukratko se iznosi čime se rad bavi, teorijsko-metodološka polazišta, glavne teze i smjer rada te zaključci.
- **Ključne riječi** – nije u ranijem predlošku
 - Obuhvaća 7 ± 2 ključna pojma koji su glavni predmet rasprave u radu.
- **Sadržaj**
 - Popis naslova i podnaslova poglavlja te stranica na kojima počinju. Preporuka je da se sadržaj ne cijepa na poglavlja niže od 3. razine naslova.

STRUKTURA RADA

- **Uvodni dio**

- Stvoriti jasan okvir te poveznicu teme s kontekstom u kojemu se nalazi (povijesni okvir, suvremenost teme i sl.).
- Uvod mora dati jasni **cilj i svrhu** izrade rada, **korištenu metodologiju** te dati kratak **pregled strukture** rada.
- U slučaju kraćih završnih radova nema potrebe da *Uvod* ima potpoglavlja nego je uobičajeno da se pojedini dijelovi pišu kao odvojeni odlomci unutar uvodnog poglavlja.

STRUKTURA RADA

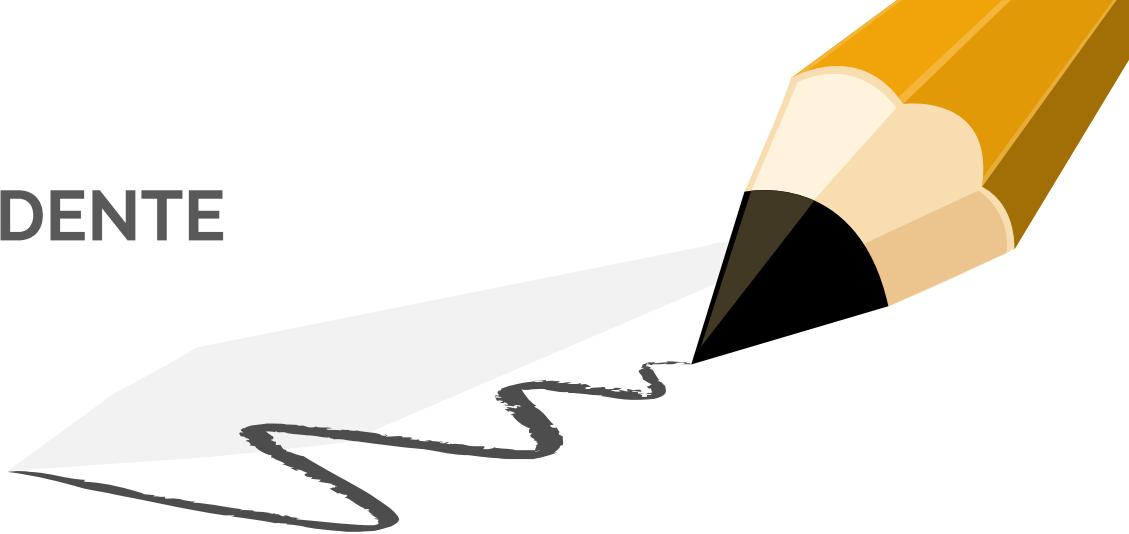
- **Središnji dio**

- Razrada teme završnog/diplomskog rada u nekoliko poglavlja prema potrebi i obuhvaćenom sadržaju.
- Znanje iz područja studija se proširuje na teorijskoj i empirijskoj razini.
- Sposobnost odabira literature relevantne za temu, razumijevanje sadržaja te sposobnost zaključivanja.
- Važno uključiti i praktičnu komponentu (trebala bi činiti otprilike polovicu rada) na temelju dostupnih primarnih podataka (koje student sam prikuplja) ili sekundarnih podataka

STRUKTURA RADA

- **Zaključni dio**
 - Rezimiranje ključnih dijelova rada te navođenje mogućnosti primjene i pitanja za daljnja istraživanja.
- **Popis literature**
 - Popis izvora prema uputama iz Predloška za završni/diplomski rad.
- **Popis slika, Popis tablica**
- **Prilozi (Anketna pitanja i sl.)**
 - Popratni dokumenti relevantni za izradu rada (anketni upitnik i sl.)

RADIONICA ZA STUDENTE

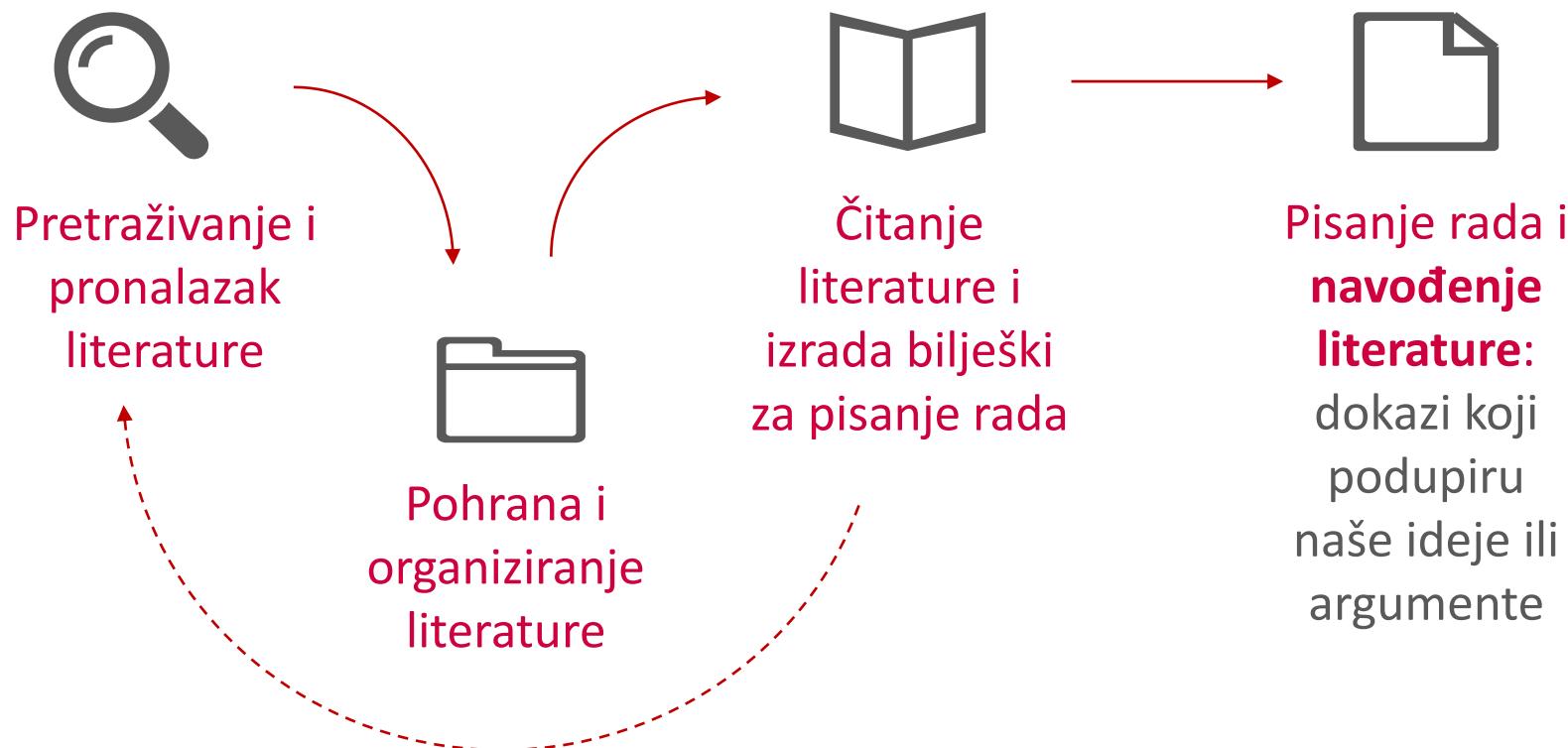
NAVOĐENJE LITERATURE U ZAVRŠNIM I DIPLOMSKIM RADOVIMA

ZAŠTO NAVODITI IZVORE INFORMACIJA?

- Odajemo priznanje tuđem autorskom radu.
- Čitatelju našeg rada omogućujemo uvid u korištene izvore informacijskog sadržaja.
- Upućujemo na dubinu pripreme provedene tijekom izrade rada.
- Izbjegavamo plagiranje.
- Njegujemo akademsku čestitost.

„KORIŠTENJE I NAVOĐENJE RADOVA DRUGIH AUTORA NI NAJMANJE NE UMANJUJE VRIJEDNOST VLASTITOG RADA.“

KONTEKST NAVOĐENJA LITERATURE

OSNOVNI POJMOVI (1/3)

- **REFERENCA** (uputa na izvor) – bilješka u tekstu kojom se upućuje na izvor zaštićenog informacijskog sadržaja koji smo koristili u radu.

Dva postupka koja su najčešće uključena u priprema formata slike i optimizacija slike (Perna, 2017).

Fuchs (2016) analizira djelovanje njemačkim većinskim poljoprivredni

- **INFORMACIJSKI IZVOR** (skraćeno: *izvor*) – medij s kojega je moguće preuzeti neki informacijski sadržaj.
- **ZAŠTIĆEN INFORMACIJSKI SADRŽAJ** – ideja, otkriće, hipoteza, objašnjenje, argument, dokaz, teorija, interpretacija, metoda, umjetničko djelo ili bilo koje drugo *izvorno postignuće* znanstvene, umjetničke i općenito intelektualne djelatnosti.

OSNOVNI POJMOVI (2/3)

- **BIBLIOGRAFSKA JEDINICA** – bilješka u popisu literature na kraju akademskog rada na koju upućuje uputa na izvor (referenca); sadrži sve relevantne podatke za identifikaciju bibliografskog izvora s kojega je u rad prenesen zaštićen informacijski sadržaj.
- **POPIS LITERATURE** (eng. *References*) – popis bibliografskih jedinica na kraju akademskog rada s potpunim bibliografskim podacima o svakom djelu koje se koristilo pri pisanju rada.

Fotografija. (bez dat.). Preuzeto 19. travanj 2017., od

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20254>

Perna, M. A. (2017). What Is the Right Image Format for Your Website? Preuzeto 19. travanj 2017.,

od <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>

OSNOVNI POJMOVI (3/3)

- **CITIRANJE** – preuzimanje teksta iz drugih izvora od riječi do riječi; preuzeti tekst stavlja se u navodne znakove („...“). Kada se izostavljaju dijelovi izvornog teksta, unutar navodnika stavlja se i trotočje (...), a zatim se citira dio teksta.
- **PARAFRAZIRANJE** – prepričavanje teksta iz drugih izvora vlastitim riječima. U pravilu se tuđi tekst svodi na manji obim, pri čemu valja zadržati smisao izvornog teksta.
- **INTERPRETIRANJE** – tumačenje tuđih koncepata, mišljenja, nalaza, zaključaka i slično na vlastiti način, tj. dodavanje vlastite vrijednosti radu drugih.

CITIRANJE ILI PARAFRAZIRANJE?

- Izvadak iz završnog rada (radna verzija)

koje boje izazivaju. (Beaird J., 2012, str. 110)

Asocijacije boja:

Crvena – za crvenu boju se kaže da simulira adrenalin i krvni tlak. Zajedno s ovim fiziološkim efektima, zna se i da crvena pojačava ljudski metabolizam. To je uzbudljiva, dramatična i bogata boja. Crvena boja je također boja strasti. Tamnije nijanse crvene izazivaju osjećaj blagosti. Nijanse koje više vuku na smeđu boju ili boju zemlje povezuju se s jeseni i žetvom.

- *Sken iz literature* (Beaird, 2012, str. 44)

Crvena

Za crvenu boju se kaže da stimulira adrenalin i krvni tlak. Zajedno s ovim fiziološkim efektima, zna se i da crvena pojačava ljudski metabolizam. To je uzbudljiva, dramatična i bogata boja. Crvena boja je također boja strasti. Nema boljeg načina da izjavite ljubav supruzi ili djevojci nego da cijeli zid obojite svjetlo crvenom bojom na dan Sv. Valentina (slika 2.1). Tamnije nijanse crvene, kao što su boja burgundca ili kestenjasta, izazivaju osjećaj blagosti. Sjetite se ovih boja dok budete dizajnirali stranice za ljubitelje vina ili savjetnike za uređenje interijera. Nijanse koje više vuku na smeđu boju ili boju zemlje povezuju se s jeseni i žetvom.

PRIMJER CITIRANJA (DIREKTNOG NAVOĐENJA)

- Citiranje treba koristiti **rijetko**, tj. samo kada se nešto naglašava u radu i teško nam je informaciju prenijeti vlastitim riječima.
- Citat se treba kopirati direktno kako je napisan u izvornom radu, uključujući i eventualne greške.

Kratak citat – manje od 40 riječi, tekst pod navodnicima

„Uspješnost studiranja na fakultetima do sada je uglavnom istraživana u cilju pronalaženja prosječnih ocjena, duljine studiranja i sličnih pokazatelja, dok čimbenici koji utječu na postizanje uspjeha nisu dovoljno istraženi.“ (Zekić-Sušac, Frajman-Jakšić, Drvenkar, 2009, str. 315).

PRIMJER CITIRANJA (DIREKTNOG NAVOĐENJA)

Dugi citat – više od 40 riječi (ili više od 5 redaka teksta), uvučen, manjeg fonta (za 1-2 pt). Referenca se navodi nakon točke.

Autori komentiraju model na sljedeći način:

Potencijalne koristi modela koji će uspjeti s velikom točnošću predvidjeti uspješnost studenta i ekstrahirati ključne čimbenike uspješnosti velike su, no model dobiven u ovom radu tek je početak za dublje istraživanje ove problematike. Model je nužno poboljšati i prilagoditi potrebama korisnika, tj. ustanove koja s pomoću modela uspješnosti želi donositi odluke o primanju studenata ili učenika u svoju ustanovu, ali i planiranju strategijskog razvoja studijskih programa. (Zekić-Sušac, Frajman-Jakšić, Drvenkar, 2009, str. 325)

PRIMJER PARAFRAZIRANJA

Izvorni tekst:

"Primjena IKT-a u nastavi glazbe na način prikazan u ovome radu otvara mogućnost korelacije sadržaja vezanih uz povijest glazbe sa sadržajima srodnih predmetnih disciplina: glazbeno povijesna znanja povezuju se sa znanjima glazbenih oblika, harmonije a korisnici se oslanjaju i na ranije stečena znanja iz informatike, stranih jezika itd. S obzirom na izvjesnost da će se poučavanje u budućnosti sve manje izvoditi na tradicionalan, ex cathedra predavački način, te da će se odgojno -obrazovni proces u budućnosti sve više oslanjati na informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, osvijestiti valja potrebu adekvatne izobrazbe budućih nastavnih kadrova u dodiplomskom i diplomskom obrazovanju za njezino korištenje.."

PRIMJER PARAFRAZIRANJA

U tekstu:

Primjena informacijsko-komunikacijskih tehnologija u nastavi glazbe kakva je prikazana u ovome radu omogućava povezivanje sadržaja iz povijesti glazbe sa sličnim sadržajima kao što su glazbeni oblici, harmonija a korisnici primjenjuju i ranije stečena znanja iz informatike, itd. Budući je sigurno da će se poučavanje sve manje izvoditi na ex cathedra način, a obrazovanje će se sve više oslanjati na IKT, treba osvijestiti potrebu odgovarajuće izobrazbe nastavnika (Puček i Duraković, 2015, str. 58).

U popisu literature:

Puček A., Duraković L. (2015). Informacijsko komunikacijske tehnologije i nastava glazbe: mobilna i web aplikacija Amused. *Metodički obzori* 10(2), 49-61.

PRIMJER INTERPRETIRANJA

U tekstu:

Polazeći od primjera primjene IKT u nastavi glazbe Puček i Duraković (2015) tvrde da će se odgojno -obrazovni proces u budućnosti sve više oslanjati na informacijsko-komunikacijsku tehnologiju te stoga treba osvijestiti potrebu adekvatne izobrazbe budućih nastavnika za njezino korištenje.

U popisu literature:

Puček A., Duraković L. (2015), Informacijsko komunikacijske tehnologije i nastava glazbe: mobilna i web aplikacija Amused. *Metodički obzori* 10(2), 49-61.

REFERENCIRANJE NA VIŠE IZVORA

- Više autora može dati istu ili sličnu informaciju, pa se referiramo na više od jednog izvora za istu informaciju.

Citiranje u tekstu:

Tehnike rudarenja podataka postižu veću točnost u odnosu na klasične statističke tehnike u domeni obrazovanja (Gorr, Nagin i Szczypula, 1994; Hardgrave, Wilson i Walstrom, 1994).

U popisu literature:

Gorr, W. L., Nagin, D., Szczypula, J. (1994). Comparative study of artificial neural network and statistical models for predicting student grade point averages. *International Journal of Forecasting*, 10(1), 17–34.

Hardgrave, B. C., Wilson, R. L., Walstrom, K. A. (1994). Predicting graduate student success: A comparison of neural networks and traditional techniques. *Computers and Operations Research*, 21(3), 249–263.

CITIRANJE SEKUNDARNOG IZVORA

- Ponekad nismo u mogućnosti doći do originalnog izvora informacija već on predstavlja **sekundarni izvor** o kojem smo saznali preko nekog drugog informacijskog izvora.
- U **popisu literature** navode se samo **izvori koji su čitani**, a u tekstu se navode i sekundarni izvori (oni o kojima se pročitalo u djelu koje navodimo kao bibliografsku jedinicu).

Citiranje u tekstu:

Kovacic (kao što citiraju Simeunovic i Preradovic, 2014) navodi prednosti metode stabla odlučivanja u odnosu na druge metode predikcije u obrazovanju.

U popisu literature:

Simeunovic, V., Preradovic, Lj. (2014). Using Data Mining to Predict Success in Studying. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16(2), 491-523.

SUSTAVI I STILOVI NAVOĐENJA IZVORA

- Postoje različiti **sustavi navođenja**: sustav prezime-godina, numerički sustav, korištenje fusnota itd.
- Unutar sustava postoje različiti **stilovi navođenja**, npr.
 - prezime-godina: harvardski stil, APA stil, MLA stil itd.
 - numerički stil: IEEE stil itd.
- **Preferirani stilovi za završni/diplomski rad: APA ili IEEE**

**STIL NAVOĐENJA LITERATURE BIRATE U SURADNJI
S MENTOROM.**

APA STIL

- Stil kojeg je razvilo Američko psihološko društvo (APA je akronim od *American Psychological Association*).
- Trenutna verzija: ***APA 6th edition***
- Detaljan priručnik s opisom stila APA Style®:
 - *Publication Manual of the American Psychological Association*
- Web stranice o APA stilu:
 - APA Style - <http://www.apastyle.org/>
- Često se koristi u društvenim znanostima.

APA STIL – OSNOVNE KARAKTERISTIKE

- Dva glavna djela referenciranja:
 - **navođenje u tekstu (citiranje, parafraziranje)** – naznačavanje izvora informacija koji su se koristili u tekstu,
 - **popis literature** – sadrži detalje o svemu što je citirano, a nalazi se na kraju rada

APA STIL – CITIRANJE U TEKSTU

Citiranje u tekstu (osnovni format)

- Reference su navedene u oblim zagradama i sadrže prezime autora i godinu izdavanja.
- Više referenci koje upućuju na istu informaciju navode se u jednoj zagradi i odvajaju se točka-zarezom.

Navedeni model opisan je u (Gorr, Nagin i Szczypula, 1994).

Graunke i Woosley (2005) navode da...

Kao što je ranije spomenuto u (Gorr, Nagin i Szczypula, 1994; Hardgrave, Wilson i Walstrom, 1994). model pokazuje da je...

APA STIL – POPIS LITERATURE

Popis literature (osnovni format)

- Osnovni format autorske knjige:

Prezime, Inicijal imena. (godina izdanja u zagradama). *Puni naslov knjige u kurzivu* (broj izdanja u zagradi, bez točke nakon naslova). Mjesto izdavanja: izdavač

- Osnovni format članka u časopisu:

Prezime, Inicijal imena. (godina izdanja u zagradama). Naslov članka. *Puni naslov časopisa u kurzivu*, (broj sveska i izdanja), broj stranica od-do

APA STIL – POPIS LITERATURE

- Popis literature mora biti složen **abecednim redom** prema **prezimenu** autora.
- Ako je više radova istog autora, potrebno je složiti popis od najnovijeg rada prema starijem radu.
- Ako rad **nema autora**, rad se pomiče na poziciju u abecednom redu prema **prvoj riječi u naslovu**.
- **Svi citirani radovi** (knjige, članci, web stranice i dr.) moraju biti navedeni zajedno **u jednom popisu literature**, u skladu s abecednim redoslijedom.
- Naslove knjiga, nazive časopisa, te naziv **web dokumenta** potrebno je označiti kosim pismom (**kurziv** ili *italic*).
- Elementi citiranog rada (naslov, naziv časopisa itd.) trebaju biti **odvojeni točkom**.
- U popisu literature izvori se navode bez rednih brojeva, no zbog toga se svaki izvor oblikuje **s visecom uvlakom** (*hanging*).

APA STIL – navođenje knjige s jednim autorom

- Kada se u tekstu citiraju, parafraziraju ili interpretiraju određeni koncepti iz knjiga drugih autora, poželjno je navesti i **broj stranice** na kojoj (kojima) se nalazi korišteni tekst. Naslov knjige se piše ***kurzivom***.

Citiranje (parafraziranje) u tekstu:

Studija slučaja predstavlja istraživačku strategiju za proučavanje kompleksnih društvenih fenomena, posebno kada se želi steći cjeloviti uvid u njihove značajne karakteristike (Yin, 1994, str. 3).

U popisu literature:

Yin, R. K. (1994). *Case Study Research: Design and Methods*. Thousand Oaks, CA, USA: Sage Publications.

APA STIL – navođenje knjige s više autora

Citiranje u tekstu:

- Kada se citira **prvi put navode se svi autori**, a u sljedećim referencama navodi se samo prvi uz oznaku da postoje i ostali (**et al.** je latinska oznaka za *et altera*, koja znači "i ostali"). Na hrvatskom jeziku može se koristiti „**i sur.**“ (suradnici).

"Licenciranje se može definirati kao sporazum dviju strana, gdje jedna strana ima vlasnička prava nad nekom informacijom, procesom ili tehnologijom koja je zaštićena patentom, zaštitnim znakom ili autorskim pravom." (Hisrich, Peters i Shepherd, 2011, str. 183). **Hisrich i sur.** (2008, str. 183-184) smatraju da je to ...

U popisu literature:

Hisrich, R. D., Peters, M. P., Shepherd A. (2011). *Poduzetništvo* (7. izd.). Zagreb: MATE.

APA STIL – navođenje članka iz časopisa

- Članak pronađen u *online* bazi, koji je objavljen u znanstvenom ili stručnom časopisu, navodi kao i članak iz tiskane verzije časopisa (s navođenjem autora, godine, naslova, naziva časopisa, godišta i broja, te brojeva stranica).
- Poželjno je navesti DOI indikator (*Digital Object Identifier*).

Citiranje u tekstu:

Fuchs (2016) analizira djelovanje pokreta bioenergetskog sela i njihovih aktera, vrlo raširenoga u njemačkim većinskim poljoprivrednim regijama.

U popisu literature:

Fuchs, G. (2016). Pokret bioenergetskog sela u Njemačkoj: korak natrag ili reorganizacija energetskog sustava budućnosti? *Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociolozijska istraživanja okoline*, 25(1-2), 113-120. doi:10.17234/SocEkol.25.1.9

APA STIL – konferencijski članak

- Znanstveni ili stručni članak koji je objavljen u zborniku radova s konferencije (*Proceedings*)

Citiranje u tekstu:

U radu *A Survey on Usage of Mobile Devices for Learning among Tertiary Students in Croatia*, autorice Kljunić i Plantak Vukovac (2015) predstavljaju najznačajnije karakteristike i elemente mobilnog učenja.

U popisu literature:

Kljunić, J., Plantak Vukovac, D. (2015). A Survey on Usage of Mobile Devices for Learning among Tertiary Students in Croatia. U Hunjak, T., Kirinić, V., Konecki, M. (ur.), *Proceedings of the 26th Central European Conference on Information and Intelligent Systems (CECIIS 2015)*, 97-104. Varaždin: Faculty of Organization and Informatics, University of Zagreb.

APA STIL – izvori s Interneta

- Izvor informacije potrebno je opisati sa **što je više moguće bibliografskih elemenata** te navesti **poveznicu** na elektronički izvor informacije.

U popisu literature (1/2):

- Autor** dokumenta ili informacije – može biti osoba ili organizacija/institucija.
- Datum publiciranja** – ako datum nije objavljen, navodi se kratica „bez dat.“ ili „n.d.“ (pisano bez navodnika).
- Naslov dokumenta ili web stranice pisan kurzivom** – za specifične vrste informacija iza naslova dokumenta može se navesti format dokumenta u uglatim zagradama, npr. *Naslov dokumenta [Moodle]*.

APA STIL – izvori s Interneta

U popisu literature (2/2):

- **Datum preuzimanja** informacije s Interneta – navodi se kratak (ili dugi) datum nakon fraze „preuzeto“ ili „pristupano“ (npr. **Preuzeto** 24.05.2017.) ili na engleskom jeziku, kada se navodi pomoću softvera za referenciranje, navodi se dugi datum nakon fraze „retrieved“ (npr. **Retrieved** May 24, 2017).
- Točna i cijelovita **web adresa** izvora informacije (URL) – navodi se uz frazu „Preuzeto [dd.mm.yyyy.] s [URL]“ ili na engleskom jeziku „Retrieved [mmmm dd, yyyy], from [URL]“ (pisano bez navodnika).

Ako se **web stranica u tekstu spominje kao primjer**, a s nje se ne navode informacije, dovoljno je u rečenici samo navesti URL web stranice bez uključivanja web stranice u popis literature.

- npr. „Primjer web mjesta na kojem se koristi vršna navigacija kao primarna navigacija je web mjesto tvrtke Apple (<https://www.apple.com/>).“

APA STIL – Izvor s Interneta, poznat je autor i datum publiciranja

Citiranje (parafraziranje) u tekstu:

Dva postupka koja su najčešće uključena u pripremu slike za web su: odabir ispravnog grafičkog formata slike i optimizacija slike (Perna, 2017).

U popisu literature:

- Iza naslova dokumenta može se navesti i format dokumenta u uglatim zagradama, npr. Naslov dokumenta [Blog post].

(Hrvatska verzija)

Perna, M. A. (2017). *What Is the Right Image Format for Your Website?* [Blog post]. Preuzeto 19.04.2017. s <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>

APA STIL – Izvor s Interneta, poznat je autor i datum publiciranja

Citiranje (parafraziranje) u tekstu:

Dva postupka koja su najčešće uključena u pripremu slike za web su: odabir ispravnog grafičkog formata slike i optimizacija slike (Perna, 2017).

U popisu literature:

- Iza naslova dokumenta može se navesti i format dokumenta u uglatim zagradama, npr. Naslov dokumenta [Blog post].

(Engleska verzija)

Perna, M. A. (2017). *What Is the Right Image Format for Your Website?* [Blog post]. Retrieved April 19, 2017, from <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>

APA STIL – Izvor s Interneta, autor je organizacija, datum publiciranja nije poznat

Citiranje u tekstu, kada se izvor pojavljuje **prvi put**:

Baze podataka koje su od važnosti za poslovanje poduzetnika i obrtnika su „Poduzetnički impuls“, Obrtni registar“, „Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture“, „Sudski registar trgovačkih društava“ te „HGK – Baza poslovnih subjekata“ („Ministarstvo rada, gospodarstva i poduzetništva [MINGO]“, bez dat.).

Citiranje u tekstu kada se izvor pojavljuje **drugi i svaki sljedeći put**:

Poduzetnici i obrtnici dodatno se na web stranicama Ministarstva mogu informirati o objavljenim javnim pozivima i zakonima važnim za poslovanje njihovog poduzeća („MINGO“, bez dat.).

APA STIL – Izvor s Interneta, autor je organizacija, datum publiciranja nije poznat

U popisu literature:

(Hrvatska verzija)

Ministarstvo rada, gospodarstva i poduzetništva [MINGO] (bez dat.).

Poduzetništvo i obrt. Preuzeto 24.05.2017. s

<http://www.mingo.hr/page/kategorija/ministarstvo>

ili

(Engleska verzija)

Ministarstvo rada, gospodarstva i poduzetništva [MINGO] (n.d.).

Poduzetništvo i obrt. Retrieved May 24, 2017, from

<http://www.mingo.hr/page/kategorija/ministarstvo>

APA STIL – specifičan Izvor s Interneta (Moodle)

- Prije citiranja i referenciranja izvora s Moodla (prezentacija i drugih nastavnih materijala), savjetuje se **kontaktirati autora** sadržaja i zatražiti od njega **dopušenje**. Pri referenciranju u popisu literature navode se svi dostupni bibliografski elementi.

Citiranje u tekstu:

Kliček navodi da „sva osjetila još nisu ni približno zastupljena u široj primjeni u multimediji“ (Kliček, 2015).

U popisu literature:

Kliček, B. (2015). *Osjetila, mediji i taksonomija*. Multimedijski sustavi [Moodle]. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, Varaždin

APA STIL – specifičan Izvor s Interneta (YouTube)

Citiranje u tekstu:

Stocks (2015) u svojoj prezentaciji na konferenciji *Generate London 2014* pojašnjava kako se u CSS kodu uključuje prikaz ligatura na web stranici te daje preporuke za korištenje parametra *font-feature-settings*.

U popisu literature:

Stock, E. J. (08.01.2015). *Advanced web typography* [Video datoteka]. Preuzeto 28.05.2017. s https://www.youtube.com/watch?v=iDy-6sV_kjw

APA STIL – softver za obradu

Citiranje u tekstu:

Rudarenje prikupljenih podataka izvedeno je pomoću statističkog softvera *IBM SPSS Statistics* verzije 24.0 (IBM Corporation, 2016).

U popisu literature:

IBM Corporation (2016). *IBM SPSS Statistics* (Verzija 24.0). Preuzeto s <https://www.ibm.com/analytics/us/en/technology/spss/>

APA STIL – aplikacije

Citiranje u tekstu:

Retuširanje lica osoba na fotografijama snimljenim pomoću iPhone-a napravljeno je pomoću mobilne aplikacije *Facetune* (Lightricks Ltd., 2016).

U popisu literature:

Lightricks Ltd. (2016). *Facetune* (Verzija 2.6.3) [Mobilna aplikacija]. Preuzeto s <http://itunes.apple.com>

APA STIL – standardi

Citiranje u tekstu, kada se izvor pojavljuje **prvi put**:

Prema standardu ISO/IEC 25010:2011 kvaliteta se općenito odnosi na stupanj do kojeg softver zadovoljava definirane i implicirane potrebe kada se koristi u specifičnom kontekstu („International Organization for Standardization [ISO]“, 2010).

Citiranje u tekstu, kada se izvor pojavljuje **drugi put**:

Standard ISO/IEC 25010:2011 definira dva modela kvalitete: model kvalitete u uporabi i model kvalitete proizvoda („ISO“, 2010).

APA STIL – standardi

Standard u popisu literature:

International Organization for Standardization [ISO] (2010). *ISO/IEC 25010:2011 - Systems and Software Engineering -- Systems and Software Quality Requirements and Evaluation (SQuaRE) -- System and Software Quality Models*. Preuzeto s <https://www.iso.org/standard/35733.html>

- ako postoji više standarda iste organizacije koji su izdani iste godine, u popisu literature sortiraju se abecednim redoslijedom prema nazivu standarda, a godini se dodaju početna slova abecede, npr. **2010a**, **2010b** itd.

APA STIL – online rječnik, bez autora ili urednika

Citiranje u tekstu:

Rudarenje predstavlja praksu pretraživanja velike količine podataka („Data mining“, 2017).

U popisu literature:

Data mining. (2017). U *Merriam-Webster's online dictionary*.
Preuzeto 24.05.2017. s <https://www.merriam-webster.com/dictionary/data%20mining>

APA STIL – online rječnik, bez autora, bez datuma

Citiranje u tekstu:

Web dizajn uključuje poznavanje različitih vještina i disciplina koje su potrebne za izradu i održavanje web mjesta, a između ostalog uključuje poznavanje smjernica web upotrebljivosti i web pristupačnosti („Web design“, bez dat.)

U popisu literature:

Web design. (bez dat.). U *Wikipedia*. Preuzeto 24.05.2017. s https://en.wikipedia.org/wiki/Web_design

APA STIL – zakon (statut, pravilnik)

Citiranje u tekstu:

- Prva godina označava godinu kada je Zakon (statut / pravilnik) objavljen dok druga godina označava godinu kada je napravljena zadnja revizija dokumenta.

„Trgovac pojedinac je fizička osoba koja samostalno obavlja gospodarsku djelatnost u skladu s propisima o obrtu i upisana je u sudskom registru kao trgovac pojedinac.“ (Zakon o trgovačkim društvima NN 113/93 (NN 110/15)).

U popisu literature:

Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93 (NN 110/15). Preuzeto 24.05.2017. s <https://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima>

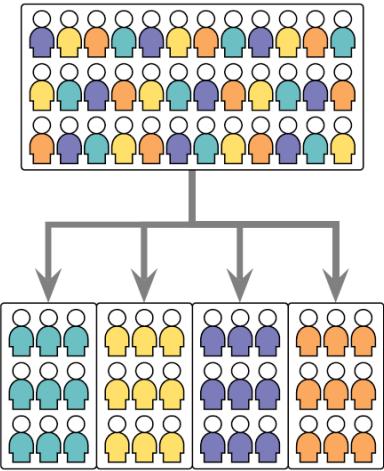
APA STIL – slike (ilustracije, fotografije, mape)

- Korištenje tuđih slika dopušteno je u obrazovne svrhe uz **navođenje autora i reference na izvor slike** (knjiga, novine, web stranica i sl.).
- Slike koje sadrže tekst na engleskom jeziku potrebno je **prevesti** na hrvatski jezik.

Citiranje u tekstu:

- U tekstu navedite da se referirate (opisujete) konkretnu sliku. Npr. „Na slici 1 prikazana je segmentacija korisnika u grupe korisnika koji dijele zajedničke potrebe.“.
- Sliku treba smjestiti u blizini (najčešće ispod) citata u tekstu.

APA STIL – slike (ilustracije, fotografije, mape)

Izvor	Citiranje u tekstu	U popisu literature
<p>Slika iz knjige ili časopisa</p> <p>- ako se radi o slici iz knjige, obavezno navedite i broj stranice knjige gdje se slika nalazi</p>	 <p>Slika 1. Segmentacija korisnika u grupe korisnika (Garret, 2011, str. 43)</p>	<p>Garrett, J. J. (2011). <i>The Elements of User experience, User-Centered Design for the Web and Beyond</i>, drugo izdanje. New Riders, CA, SAD.</p>

APA STIL – slike (ilustracije, fotografije, mape)

Izvor	Citiranje u tekstu	U popisu literature
<p>Slika pronađena pomoću pretraživača</p> <p>- identificirajte izvor slike preko poveznice u pretraživaču i navedite sve bibliografske elemente koje možete pronaći o slici</p>	 A photograph of the Microsoft HoloLens, a head-mounted display device. It features a dark, angular design with clear lenses for the eyes and a small screen or sensor area on the front. A thin strap is visible around the back of the headband.	<p><i>Slika 2. HoloLens (Microsoft HoloLens, bez dat.)</i></p> <p><i>Microsoft HoloLens [Slika]</i> (bez dat.) Preuzeto 29.05.2017. s https://www.microsoft.com/en-us/hololens</p>

APA STIL – slike (ilustracije, fotografije, mape)

Izvor	Citiranje u tekstu	U popisu literature
-------	--------------------	---------------------

**Neobjavljena
slika – privatna
kolekcija**

- odnosi se na
sliku (fotografiju,
ilustraciju) kojoj
ste vi autor i niste
je nigdje objavili

Citiranje u tekstu

U popisu literature

Ne navodi se u popisu
literature.

Slika 3. Primjer preeksponirane
fotografije (autorski rad)

APA STIL REFERENCIRANJA – dodatni primjeri

- Mnogo više primjera citiranja i referenciranja može se pronaći u dokumentima:

„FOI: preporuke citiranja i referenciranja primjenom stila referenciranja APA“ i

„FOI: preporuke citiranja i referenciranja primjenom stila referenciranja IEEE“

- To su službene preporuke za izradu radova na FOI-ju i pročitali ih vi ili ne, smatra se da ste upoznati s njima!

IEEE STIL

- Stil kojeg je razvio IEEE institut (*Institute of Electrical and Electronics Engineers*, IEEE) za potrebe pisanja znanstvenih radova iz tehničkog područja znanosti.
- Temelji se na stilu *Chicago*
- Dokumenti o IEEE stilu:
 - IEEE Citation Reference -
<https://www.ieee.org/documents/ieeecitationref.pdf>
 - IEEE EDITORIAL STYLE MANUAL -
https://www.ieee.org/documents/style_manual.pdf
- Uobičajeno se koristi u tehničkim i računalnim znanostima.

IEEE STIL – osnovne karakteristike

Citiranje u tekstu

- Reference su navedene u uglatim zagradama, pomoću brojeva, odvojeno.
- Prva referenca koja se pojavljuje u tekstu ima redni broj [1], druga referenca redni broj [2] itd.

Graunke i Woosley [1] navode da...

Kao što je ranije spomenuto u [1], [3] i [5]-[7] model pokazuje da je...

IEEE STIL – osnovne karakteristike

Popis literature

- Bibliografske jedinice su numerirane u uglatim zagradama, a redoslijed je prema redoslijedu referenci u tekstu.
- Osnovni format članka u časopisu:

[x] Inicijal imena, Prezime, “Naslov rada,” *Skraćeni naziv časopisa*, broj sveska x, broj izdanja u svesku x, broj stranica xxx-xxx, skraćeni naziv mjeseca i godina objave.

IEEE STIL – primjeri (knjiga)

Knjiga s jednim autorom [1]

Knjiga s više autora [2]

- [1] S. P. Robbins, *Bitni elementi organizacijskog ponašanja*, 3. izd. Zagreb: MATE, 1995.
- [2] T. Vranešević, S. Dvorski, D. Dobrinić i S. Staničić, *Inovativni marketing*. Varaždin: TIVA, 2008.

IEEE STIL – primjeri (članak)

Članak u časopisu ... [3]

(hrvatska verzija)

- [3] E. Sung i R. E. Mayer, „When graphics improve liking but not learning from online lessons“, *Computers in Human Behavior*, sv. 28, izd. 5, str. 1618–1625, ruj. 2012.

(engleska verzija)

- [3] E. Sung and R. E. Mayer, 'When graphics improve liking but not learning from online lessons', *Computers in Human Behavior*, vol. 28, no. 5, pp. 1618–1625, Sep. 2012.

IEEE STIL – primjeri (enciklopedija)

Članak u enciklopediji [4]

(hrvatska verzija)

- [4] „Fotografija”, *Hrvatska enciklopedija*. [Na internetu].
Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20254>. [**Pristupljeno:** 19-traj-2017].

(engleska verzija)

- [4] ‘Fotografija’, *Hrvatska enciklopedija*. [Online].
Available: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20254>. [Accessed: 19-Apr-2017].

IEEE STIL – primjeri (web stranica)

Web stranica s autorom i datumom [5]

(hrvatska verzija)

- [5] M. A. Perna, „What Is the Right Image Format for Your Website?”, 2017. [Na internetu]. Dostupno na: <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>. [Pristupljeno: 19-traj-2017].

(engleska verzija)

- [5] M. A. Perna, 'What Is the Right Image Format for Your Website?', 2017. [Online]. Available: <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>. [Accessed: 19-Apr-2017].

USPOREDBA APA I IEEE STILA

POPIS LITERATURE (APA stil)

Fotografija. (bez dat.). Preuzeto 19. travanj 2017., od
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20254>

Perna, M. A. (2017). What Is the Right Image Format for Your Website? Preuzeto 19. travanj 2017.,
od <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>

POPIS LITERATURE (IEEE stil)

- [4] „Fotografija“, *Hrvatska enciklopedija*. [Na internetu]. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20254>. [Pristupljeno: 19-traj-2017].
- [5] M. A. Perna, „What Is the Right Image Format for Your Website?“, 2017. [Na internetu].
Dostupno na: <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/>.
[Pristupljeno: 19-traj-2017].

SOFTVER ZA NAVOĐENJE LITERATURE

- eng. *Referencing Software, Reference Management Software*
- Olakšava upravljanje literaturom: organiziranje, citiranje i referenciranje literature.
- Omogućuje povezivanje sa zajednicom znanstvenika itd.
- Dva besplatna često korištena softvera za navođenje literature:
 - **Mendeley** – <https://www.mendeley.com/>
 - **Zotero** – <https://www.zotero.org/>

MENDELEY

- Mendeley Desktop

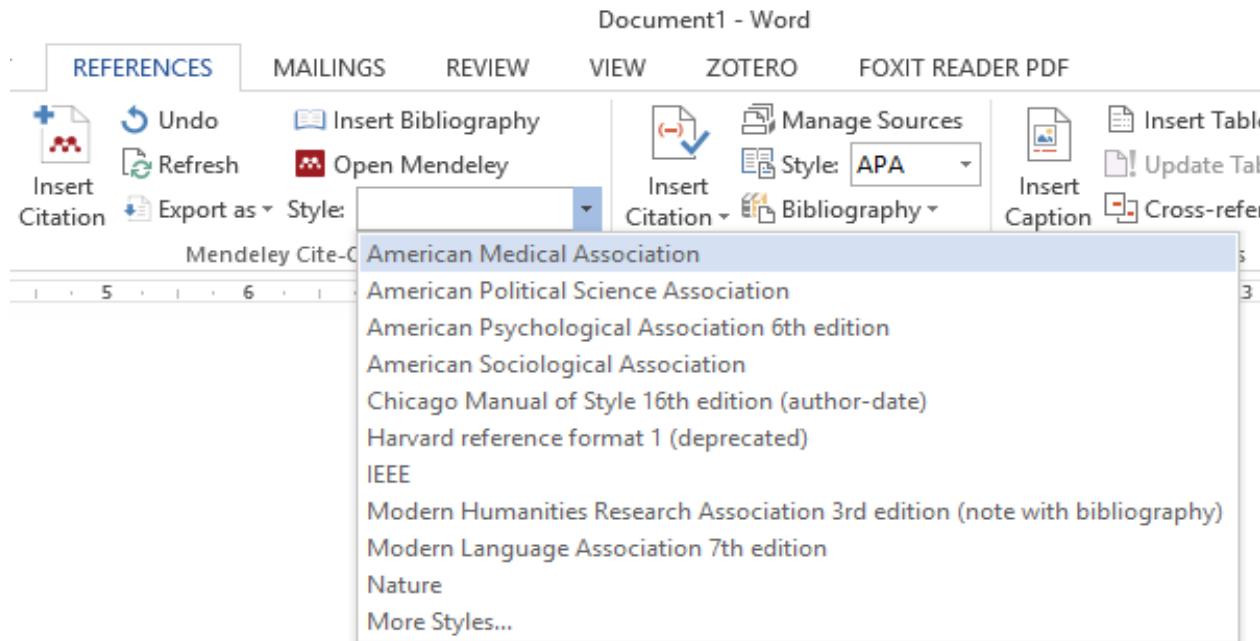
The screenshot shows the Mendeley Desktop application interface. On the left, there's a sidebar with navigation links like 'All Documents', 'Recently Added', 'Favorites', etc., and a 'Završni radovi' folder which is currently selected. Below it is a 'Filter by Authors' dropdown containing names such as Dobrinić, D., Dvorski, S., Janović, Tomislav, etc. The main area displays a list of 13 documents under the heading 'Završni radovi'. The first few entries are:

Authors	Title	Year	Published In	Added
Tkalac Verčić, A.; Sinđić Čorić, D.; Pološki Vokić, N.	Priročnik za metodologiju istraživačkog rada	2010	svi 4	12:47
Janović, Tomislav	Citiranje, parafriziranje i upućivanje na izvore u akademskim radovima	2013	svi 4	
Perna, Maria Antonietta	Fakultet organizacije i informatike FOI		tra 24	
Sung, Eunmo; Mayer, Richard E.	What Is the Right Image Format for Your Website?	2017	tra 19	
Katulić, T.	Treba li nam sustav Digital Object Identifiera?	2008	Edupoint	tra 19
Divjak, Blaženka	Projekti u znanosti i razvoju: europski programi	2009		tra 19
Vranešević, T.; Dvorski, S.; Dobrinić, D.; Stanić, S.	Inovativni marketing	2008		tra 19
Radošević, Dušan	Osnove teorije sustava	2001		tra 19
Robbins, S.P.	Bitni elementi organizacijskog ponašanja	1995		tra 19
	Fotografija		Hrvatska enciklopedija	tra 19
Malhotra, Y.	Knowledge management and business model innovation	2001		tra 19

To the right of the document list, a detailed view of the first document is shown. The document is titled 'When graphics improve liking but not learning from online lessons' by E. Sung, R. Mayer, published in 'Computers in Human Behavior' in 2012, volume 28, issue 5, pages 1618-1625. The abstract, tags, author keywords, month, and URL are also displayed.

MENDELEY

- Dodatak za Office Word (kartica References)

ZOTERO

- Aplikacija Zotero

The screenshot shows the Zotero desktop application window. On the left, a sidebar lists various research papers under a 'Title' heading. The paper 'Informing user experience design about users: Insights from practice' is selected and highlighted in blue. To the right of the sidebar, there's a main content area with tabs for 'Info', 'Notes', 'Tags', and 'Related'. The 'Info' tab is active, displaying detailed information about the selected paper:

Item Type	Conference Paper
Title	Informing user experience design about users: Insights from practice
Author	Özçelik Busker... , Derya Terken, Jacques Eggen, Berry
Date	2012
Proceedings Title	CHI'12 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems
Conference Name	
Place	
Publisher	ACM
Volume	
Pages	1757–1762

ZOTERO

- Primjer kartice Zotero u Office Word-u

- Demonstracija alata

SAVJETI (1/2)

- Dužina citata u tekstu: najviše u pet redova.
- Citiranje cijelog odlomka: uobičajeno je odvojen od ostatka teksta i pisan uvučeno te manjim fontom.
- Broj izvora u tekstu treba biti identičan broju izvora u popisu literature.
- U popisu literature navode se samo izvori koji su čitani, a ne sekundarni izvori (oni o kojima se pročitalo u djelu koje navodimo kao bibliografsku jedinicu).

SAVJETI (2/2)

- Pri izradi bilješki koristite navodnike („...“) kako bi označili doslovno preuzet tekst koji kasnije namjeravate uključiti u rad (citiranjem, parafraziranjem ili interpretiranjem).
- Izrađujte popis literature usporedno s pisanjem rada.
- Koristite jedan popis literature za sve bibliografske izvore.
- Budite dosljedni u primjeni jednog stila referenciranja (ili APA ili IEEE).
- Koristite softver za navođenje literature.

IZDVOJENA LITERATURA

(APA stil)

A guide to citing and referencing for students. (bez dat.). Oxford University Computing Laboratory. Preuzeto 04.05.2017. od <https://www.cs.ox.ac.uk/files/4211/referencing.pdf>

Janović, T. (2013). *Citiranje, parafraziranje i upućivanje na izvore u akademskim radovima*. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu. Preuzeto 09.02.2017. od https://www.hrstud.unizg.hr/images/50014310/Citiranje_parafraziranje_i_upucivanje_na_izvor_e_skripta.pdf

Tkalac Verčić, A., Sinčić Čorić, D., & Pološki Vokić, N. (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada*. Zagreb: M.E.P. d.o.o.

UCOL. (2015). *A guide to the APA 6th ed. referencing style*. Universal College of Learning Student Experience Team (SET). Preuzeto 04.05.2017. s http://student.ucol.ac.nz/library/onlineresources/Documents/APA_guide_2015.pdf

I NA KRAJU...

PITANJA?